

УДК: 336.143

JEL Classification: G0

doi: 10.31767/nasoa.1-2.2020.08

В. М. МЕЛЬНИК,

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,*

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,*

e-mail: melnik_viktor@ukr.net;

О. М. САВАСТЄЄВА,

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,*

e-mail: Savasteeva777@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-7356-8890

Бюджетна політика в системі фінансової безпеки держави

Розглянуто наукові підходи до трактування поняття “фінансова безпека” та її складових. Особливу увагу приділено бюджетній безпеці, яка становить основу фінансової безпеки держави як багаторівневої системи. Виконано статистичний аналіз впливу бюджетної політики на стан бюджетної безпеки протягом 2015–2019 рр. на основі Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Визначено основні бюджетні загрози у складі фінансової безпеки держави, а також напрями трансформації бюджетної політики з метою підвищення рівня національної безпеки у фінансовій сфері.

Ключові слова: *фінансова безпека, бюджетна безпека, бюджетні загрози, індикатори, бюджетна політика.*

V. MELNYK,

Dsc (Economics), Professor,

*Professor of Finance Department,
Kyiv National Economic University*

named after Vadym Hetman;

O. SAVASTEIEVA,

PhD (Economics),

*Associate Professor of Finance, Banking and Insurance Department,
Odessa I. I. Mechnikov National University*

Budgetary Policy in the Financial Security System

The financial security of the state becomes especially important given the crisis manifestations in the global financial system, loosening of the state control over the monetary system and the increasing political pressures on economic processes. The article's objective is to review the theoretical foundations of the financial security and analyze the impact of the budgetary policy on the budgetary security as the core the financial security of the state. A statistical analysis of the budgetary policy impact on the budgetary security is made for the period of 2015–2019 on the basis of Methodological Recommendations on Computation of the Economic Security Level in Ukraine, with assessing four indicators: (i) the ratio of the public budget deficit/surplus to GDP; (ii) the share of deficit of budget and off-budget funds of the general government in GDP; (iii) the share of GDP redistributed via the consolidated budget; (iv) the ratio of cumulated payment for debt service and repayment to the public budget revenue. The assessment scale ranges from 0 to 1 (or from 0 to 100%) and consists of five intervals: absolutely critical level of danger; critical level of danger; dangerous level; unsatisfactory security level; satisfactory security level; optimal security level. Results of the analysis give grounds to suggest that the policy concerned with public borrowing, debt

© В. М. Мельник, О. М. Савастєєва, 2020

service and repayment is must be urgently revised, because the respective indicator (which is the ratio of cumulated payment for debt service and repayment to the public budget revenue) was signaling extremely high levels threats to the budgetary security in 2015–2019 and, eventually, to the financial security of the country.

Keywords: *financial security, budgetary security, budgetary threats, indicators, budgetary policy.*

Постановка проблеми. В умовах посилення кризових явищ у світовій фінансовій системі, зменшення державного контролю за розвитком грошово-кредитної сфери та посилення впливу складної політичної ситуації на економічні процеси особливо значення набуває система забезпечення фінансової безпеки держави. Фінансова безпека є не лише питанням національного масштабу, а й визначальним фактором розвитку сучасних глобальних фінансів, що забезпечується внаслідок прискорення процесів транснаціоналізації та міжнародної регіональної економічної інтеграції. Рівень національної безпеки в площині фінансової сфери визначається сукупністю різноманітних внутрішньо- та зовнішньополітичних факторів, стабільністю політичної ситуації, що панує в державі, досконалістю нормативно-правового забезпечення функціонування фінансової системи, а також залежить від міждержавних та міжнародних зв'язків. Втім, нагальні проблеми створення надійного рівня фінансової безпеки створюють суттєві перешкоди сталості економічного зростання, негативно впливаючи на всі ланки фінансової сфери. При загрозі розгортання фінансово-економічної та політичної кризи проблеми ефективного управління державними фінансами і, перш за все, питання бюджетної безпеки як основної складової фінансової безпеки, особливо загострюються. Тому необхідною стає своєчасна діагностика бюджетної безпеки у складі державної фінансової безпеки, виявлення “слабких місць” та визначення основних векторів трансформації бюджетної політики з метою нівелювання реальних і потенційних загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних умовах все більше представників вітчизняних наукових кіл зосереджують власні дослідження на питаннях економічної та фінансової безпеки. Існує вже досить значна кількість праць вітчизняних науковців, присвячених теоретико-методологічному забезпеченню формування системи фінансової безпеки України, аналізу рівня фінансової безпеки, оцінюванню рівня загроз фінансовій безпеці в умовах глобалізаційних перетворень, а також з'ясуванню перспективних напрямів посилення фінансової безпеки України. Окремі аспекти бюджетної безпеки як складової бюджетної політики держави є об'єктом дослідження таких вчених і фахівців як М. Петричко, Н. Корень, О. Колесник, О. Музика-Стефанчук та інші. Питанням бюджетної безпеки як критерію оцінки ефективності бюджетної політики та бюджетної розбалансованості присвячені праці Ю. Постоленко. Аналіз бюджетної безпеки впродовж різних років також здійснювали О. Дахнова, Т. Городецька, Т. Васильєва, О. Захаркін. Але, незважаючи на ґрунтовність вже проведених досліджень, актуальними проблемами залишаються з'ясування теоретичної бази поняття фінансової безпеки, аналіз бюджетної безпеки як основної складової частини фінансової безпеки, визначення загроз, створюваних низькою ефективністю бюджетної політики в окремих сферах.

Метою статті є розгляд теоретичних засад фінансової безпеки та здійснення аналізу впливу бюджетної політики на стан бюджетної безпеки як основної складової частини фінансової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. В Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України № 1277 від 29 жовтня 2013 року визначено, що фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. До складу фінансової безпеки входить: банківська безпека, безпека небанківського фінансового сектору, боргова безпека, бюджетна безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека [1].

Водночас слід зазначити, що науковці застосовують різноманітні підходи до трактування поняття “фінансова безпека” і розглядають її як надзвичайно склад-

ну та багаторівневу систему. На думку М. Єрмошенка, “під фінансовою безпекою слід розуміти такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю цієї сфери забезпечувати ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання” [2, с. 59]. Багатоаспектний підхід при визначенні фінансової безпеки застосувала О. Савицька, зазначивши, що фінансова безпека це найважливіша складова економічної безпеки в умовах ринкової економіки, яка включає [3]:

- стан фінансів і фінансових інститутів, при якому забезпечується гарантований захист національних економічних інтересів;
- гармонійний та соціально спрямований розвиток національної економіки, фінансової системи і всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі;
- готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації та захисту інтересів розвитку національних фінансів;
- підтримку соціально-політичної стабільності суспільства;
- формування необхідного економічного потенціалу і фінансових умов для збереження цілісності та єдності фінансової системи навіть за найбільш несприятливих варіантів розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів і успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансової безпеки.

Цікавим є підхід З. Варналія, який розглядає фінансову безпеку у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні, на його думку, фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів певного суб’єкта від внутрішніх та зовнішніх загроз. Фінансова безпека держави у широкому розумінні – це захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий рівень бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, який гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку і обслуговування фінансових зобов’язань [4].

Бюджетна безпека становить основу фінансової безпеки держави як багаторівневої системи. Тому серед фінансових регуляторів, за допомогою яких держава впливає на макроекономічні процеси, найбільш поширеними є бюджетні (включно з податковими), які сконцентровані на завданнях регулювання руху централізованих фінансових потоків відповідно до пріоритетів і цілей політики соціально-економічного розвитку країни [5, с. 182]. Бюджетну безпеку можна визначити як стан, за якого забезпечується визначений рівень платоспроможності й фінансової стійкості держави на основі збалансування доходів і видатків державного і місцевих бюджетів та ефективного використання коштів.

У зв’язку з цим свого часу ми звертали увагу на те, що підлягають ретельному аналізу чинники фінансової безпеки, серед яких особливо впливовими є бюджетні, а саме: обсяг і пропорції витратної частини бюджету; можливості забезпечення бюджетних витрат бюджетними доходами; структура бюджетних доходів і рівень дефіциту бюджету; рівень децентралізації бюджетних коштів та його оптимальність; рівень оподаткування; структура джерел покриття дефіциту бюджету; ефективність використання запозичених державою коштів (як зовнішнього, так і внутрішнього походження); обсяги державного боргу та стан його обслуговування [6, с. 47]. Якщо спочатку на державному рівні в Україні не було усталеної методики аналізу більшості названих чинників і пропонувались різні наукові підходи до його проведення (серед яких були і наші пропозиції) [7], у тому числі на основі міждержавних порівнянь, то з часом було напрацьовано відповідні прийоми оцінювання. Вони містять елементи дискусійності, однак можуть слугувати основою для розрахунків і аналізу.

Отже, для оцінювання рівня бюджетної безпеки (як головного складника фінансової безпеки держави) на основі Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [1] використовуватимемо такі індикатори:

1. Індикатор I_1 . Відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП (%). Формула розрахунку:

(дефіцит державного бюджету, млн грн / ВВП, млн грн) x 100.

2. Індикатор I_2 . Дефіцит/профіцит бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління (% до ВВП). Формула розрахунку:

(дефіцит сектору загальнодержавного управління, млн грн – дефіцит зведеного бюджету, млн грн) / ВВП) x 100.

3. Індикатор I_3 . Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (%). Формула розрахунку:

(доходи зведеного бюджету, млн грн / ВВП, млн грн) x 100.

4. Індикатор I_4 . Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету (%). Формула розрахунку:

(обслуговування державного боргу, млн грн + погашення державного боргу, млн грн) / доходи державного бюджету, млн грн) x 100.

Серед індикаторів є стимулятори, збільшення значення яких оцінюється позитивно, дестимулятори, збільшення яких є негативним фактором, та індикатори змішаного типу, які мають межу значень, що визначає їх належність як до стимуляторів, так і до дестимуляторів. Узагальнення характеристичних значень індикаторів стану бюджетної безпеки, а також діапазон значень представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Діапазон значень індикаторів бюджетної безпеки

Індикатор	Вид індикатора	U_0 (0)	$U_{\text{крит}}$ (0,2)	$U_{\text{небезп}}$ (0,4)	$U_{\text{нездв}}$ (0,6)	$U_{\text{здв}}$ (0,8)	$U_{\text{оп}}$ (1)	Значення вагового коеф-та
I_1	дестимулятор	<-6	≤-5...-6	≤-4...-5	≤-3...-4	≤-2...-3	>-2	0,2671
	стимулятор	>10	≥8...10	≥6...8	≥5...6	≥3...5	0	
I_2	дестимулятор	>5	≥3...5	≥2...3	≥1...2	≥0...1	0	0,2482
	стимулятор	<-3	≤-2...-3	<-1...-2	≤-1	≤-1	0	
I_3	дестимулятор	>37	<35...37	<33...35	<30...33	<30...28	<28	0,2203
	стимулятор	<18	>18...20	>19...20	>20...23	>23...25	>25	
I_4	дестимулятор	>16	≥13...16	≥10...13	≥7...10	≥6...7	<6	0,2644

Джерело: складено авторами на основі [1]

Характеристичні значення індикаторів вимірюються в діапазоні від 0 до 1 (або від 0 до 100%), який складається з п'яти інтервалів: абсолютно критичний рівень небезпеки U_0 ; критичний рівень небезпеки $U_{\text{крит}}$; небезпечний рівень $U_{\text{небезп}}$; незадовільний рівень $U_{\text{нездв}}$; задовільний рівень $U_{\text{здв}}$; оптимальний рівень $U_{\text{оп}}$.

Індикатор бюджетної безпеки I_1 дозволяє проаналізувати як ризики бюджетного регулювання, так і загрози на макроекономічному рівні. Він дає можливість оцінити ступінь впливу державної фіскальної політики на загальний стан фінансової системи, на врівноваженість платіжного балансу та на обсяги внутрішнього попиту. Результати розрахунку індикатора I_1 за 2015–2019 рр. представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Індикатор бюджетної безпеки України I_1 (відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП) у 2015–2019 рр.

№ п/п	Роки	Дефіцит державного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	I_1
1	2015	-45167,5	1979458	-2,28%
2	2016	-70130,2	2383182	-2,94%
3	2017	-47849,6	2982920	-1,60%
4	2018	-59247,9	3558706	-1,66%
5	2019	-78049,5	3974564	-1,96%

Джерело: розраховано авторами на основі [8, 9, 10]

Аналіз індикатора I_1 за 2015–2019 рр. свідчить про наявність протягом аналізованого періоду позитивної тенденції. В 2016 році індикатор зріс на 0,66 в. п., що пов'язано зі збільшенням розміру дефіциту державного бюджету на 24962,7 млн грн у порівнянні з 2015 роком, але в наступні роки спостерігалось поступове його зниження на 1,34 в. п. – в 2017 році, та на 0,36 в. п. протягом 2018–2019 рр. Порівнюючи отримані розрахункові значення індикатора з нормативними значеннями, можна дійти висновку, що період 2017–2019 рр. характеризується оптимальним рівнем бюджетної безпеки в частині відношення дефіциту державного бюджету до ВВП та виваженою бюджетною політикою в цьому напрямі.

Індикатор I_2 розраховується за методикою МВФ. Результати його розрахунків наведено у табл. 3.

Таблиця 3

**Індикатор бюджетної безпеки України I_2
(частка дефіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору
загальнодержавного управління у ВВП) у 2015–2019 рр.**

№ п/п	Роки	Дефіцит сектору загальнодержавного управління, млн грн	Дефіцит зведеного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	I_2
1	2015	-33168,8	-30898,2	1979458	-0,11%
2	2016	-51668,8	-54682,6	2383182	0,13%
3	2017	-41289,8	-42093,8	2982920	0,27%
4	2018	-75118,8	-67788,5	3558706	-0,21%
5	2019	-84515,9	-84316,4	3974564	0

Джерело: розраховано авторами на основі [8, 9, 10]

Оптимальне значення цього індикатора дорівнює нулю, а якщо він опускається нижче -3%, це свідчить про критичний його стан. За аналізований період значення цього індикатора коливається несуттєво, знаходиться на задовільному рівні та дозволяє дійти висновку про виваженість бюджетної політики в секторі загальнодержавного управління.

Індикатор I_2 відображає ступінь централізації фінансової системи держави. Водночас рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет є одним із найважливіших факторів, що визначають темпи економічного розвитку країни. Розрахункові значення цього індикатора наведено у табл. 4.

Таблиця 4

**Індикатор бюджетної безпеки України I_3
(рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет) у 2015–2019 рр.**

№ п/п	Роки	Доходи зведеного бюджету, млн грн	ВВП, млн грн	I_3
1	2015	652031,0	1979458	32,94%
2	2016	782748,5	2383182	32,84%
3	2017	1016788,3	2982920	34,09%
4	2018	1184278,1	3558706	33,28%
5	2019	1289779,8	3974564	32,45%

Джерело: розраховано авторами на основі [8, 9, 10]

Оптимальне значення індикатора I_3 знаходиться в діапазоні 25–28%. Це індикатор змішаного типу, оскільки як критичний стан оцінюється і перевищення ним порогу в 37%, і його падіння нижче 18%. Державна політика щодо перерозподілу ВВП має здійснюватися на засадах суспільної ефективності, що передбачає неперевищення межі, за якою відбувається суттєве скорочення ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, зниження здатності до відтворення виробництва, збільшення обсягів тіньового сектору, погіршення інвестиційного клімату та сповільнення темпів економічного розвитку. Протягом аналізованого періоду цей індикатор змінювався

різноспрямовано. У 2015–2016 рр. рівень бюджетної безпеки в частині перерозподілу ВВП через зведений бюджет України знаходився у незадовільному інтервалі, у 2017 та 2018 роках – у небезпечному інтервалі, в 2019 році індикатор знизився на 0,83 в. п., а рівень бюджетної безпеки знову повернувся до незадовільного інтервалу. Це пояснюється тим, що темпи приросту ВВП не корелюють з темпами зростання доходів зведеного бюджету.

Результати розрахунку індикатора I_4 представлено в табл. 5.

Таблиця 5

Індикатор бюджетної безпеки України I_3 (відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету) у 2015–2019 рр.

№ п/п	Роки	Обслуговування державного боргу, млн грн	Погашення державного боргу, млн грн	Доходи державного бюджету, млн грн	I_4
1	2015	84505,4	416585,5	534694,8	93,7
2	2016	95794,2	111410,0	616274,8	33,6
3	2017	110456,1	363501,3	793265,0	59,7
4	2018	115431,2	234467,8	928108,3	37,7
5	2019	119247,6	345212,6	998278,9	46,5

Джерело: розраховано авторами на основі [8, 9, 10]

Індикатор I_4 є дестимулятором; його оптимальне значення – 6%, перевищення 16-відсоткового порогу доводить факт наявності критичного стану бюджетної безпеки в сфері державного боргу. Впродовж усього аналізованого періоду спостерігається дуже велика частка боргових зобов'язань у доходах державного бюджету України. Ситуація, що склалася, пов'язана з високими ризиками зовнішнього державного боргу, нестабільною політикою щодо рефінансування боргів попередніх бюджетних періодів, значним тиском боргових зобов'язань на державні фінанси, що включає фінансування за рахунок запозичень дефіциту державного бюджету, який виник внаслідок істотного збільшення видатків на оборону та обслуговування боргу. Проведені розрахунки переконливо свідчать, що серед усіх індикаторів бюджетної безпеки індикатор I_4 визначає найбільш істотну бюджетну загрозу.

Розподіл отриманих величин індикаторів між інтервалами діапазонних значень, що визначають рівні безпеки, представлено в табл. 6.

Таблиця 6

Розподіл отриманих величин індикаторів бюджетної безпеки України між інтервалами діапазонних значень рівня безпеки

Індикатори	Значення за роками				
	2015	2016	2017	2018	2019
I_1	-2,28%	-2,94%	-1,60%	-1,66%	-1,96%
I_2	-0,11%	0,13%	0,27%	-0,21%	0
I_3	32,94%	32,84%	34,09%	33,28%	32,45%
I_4	93,7%	33,6%	59,7%	37,7%	46,5%
U_0	величина індикатора, що характеризується як абсолютно небезпечний рівень				
$U_{\text{крит}}$	величина індикатора, що характеризується як критичний рівень безпеки				
$U_{\text{небезп}}$	величина індикатора, що характеризується як небезпечний рівень безпеки				
$U_{\text{нездв}}$	величина індикатора, що характеризується як незадовільний рівень безпеки				
$U_{\text{здв}}$	величина індикатора, що характеризується як задовільний рівень безпеки				
$U_{\text{оп}}$	величина індикатора, що характеризується як оптимальний рівень безпеки				

Джерело: розраховано та складено авторами

Висновки. Результати проведеного аналізу індикаторів бюджетної безпеки дають підставу для висновку, що серед усіх напрямів бюджетної політики першочергово потребує перегляду політика в сфері державних запозичень, обслуговування та погашення державного боргу, адже саме критичні значення відповідного індикатора протягом аналізованого періоду (2015–2019 рр.) сигналізують про надзвичайно високий рівень загроз у сфері бюджетної безпеки, а відтак і фінансової безпеки країни. Це є особливо актуальним не тільки з огляду на динаміку розрахованого індикатора, а й на тлі світової фінансової кризи у зв'язку з пандемією коронавірусу та оголошення про необхідність додаткового використання кредитних інструментів міжнародних фінансово-кредитних організацій. Відтак раціональність управління державним боргом є першочерговим напрямом трансформації вітчизняної бюджетної політики. Він має бути реалізований через поступове доведення величини державного та гарантованого державою боргу до рівня, що не перевищує межу безпеки, адже великий обсяг боргу, номінований в іноземній валюті, та значна залежність від ринків сировинних товарів призводять до стрімкого зростання валютних ризиків. Для зниження таких ризиків і зменшення витрат на виплату відсотків за запозиченнями необхідно спрямувати всі нерегулярні доходи на фінансування дефіциту і погашення заборгованості, а також не допускати боргового фінансування поточних видатків.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 [Електронний ресурс]. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/218014__218079 (дата звернення: 01.04.2020).
2. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. моногр. К.: Національна академія управління, 2010. 232 с.
3. Савицька О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України // Економічний форум. 2012. № 3. С. 14–19.
4. Варналій З. С. Інституціональні загрози фінансовій безпеці України та шляхи їх запобігання // Економічний вісник університету. 2017. № 34/1. С. 140–150.
5. Фінансовий механізм структурної модернізації економіки України: моногр. / За ред. С. В. Онишко, В. П. Унінець-Ходаківської. Ірпінь: Вид-во Національного університету ДПС України, 2013. 606 с.
6. Мельник В. Фінанси в системі економічної безпеки // Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. 2000. № 3(9). С. 46–50.
7. Мельник В. Деякі питання аналізу чинників фінансової безпеки // Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії державної податкової служби України. 2001. № 2(12). С. 77–82.
8. Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 01.04.2020).
9. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2020).
10. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення 01.04.2020).

References

1. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Approval of the Methodological Recommendations on Computation of the Economic Security Level in Ukraine]: Order of the Ministry or Economic Development and Trade of Ukraine from 29.10.2013 No 1277. Retrieved from https://zakononline.com.ua/documents/show/218014__218079 (last accessed: 01.04.2020) [in Ukrainian].
2. Iermoshenko M. M. (2010). Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo [The financial component of the economic security: the state and business enterprise]. Kyiv: National Academy of Management [in Ukrainian].

3. Savytska O. (2012). Otsinka ta shliakhy zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy [The financial security of Ukraine: assessment and ways of ensuring]. *Ekonomichnyi forum – Economic forum*, 3, 14–19 [in Ukrainian].
4. Varnalii Z. S. (2017). Instytutsionalni zahrozy finansovii bezpetsi Ukrainy ta shliakhy yikh zapobihannia [Institutional threats to the financial security of Ukraine and ways for their prevention]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – University economic bulletin*, 34/1, 140–150 [in Ukrainian].
5. Onyshko S. V., Unynets-Khodakivskoi V. P. (Eds.) (2013). *Finansovyi mekhanizm strukturnoi modernizatsii ekonomiky Ukrainy* [The financial mechanism for structural modernization of the Ukrainian economy]. Ipin: Publishing house of National University of the State Taxation Service of Ukraine [in Ukrainian].
6. Melnyk V. (2000). *Finansy v systemi ekonomichnoi bezpeky* [Finances in the economic security system]. *Naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats Akademii derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Scientific bulletin. Collection of scientific works of the Academy of the State Taxation Service of Ukraine*, 3(9), 46–50 [in Ukrainian].
7. Melnyk V. (2001). *Deiaki pytannia analizu chynnykiv finansovoi bezpeky* [Some issues of the analysis of financial security factors]. *Naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats Akademii derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Scientific bulletin. Collection of scientific works of the Academy of the State Taxation Service of Ukraine*, 2(12), 77–82 [in Ukrainian].
8. *Ministerstvo finansiv Ukrainy* [The Ministry of Finance of Ukraine]: the official website: <https://minfin.com.ua/ua/> (last accessed: 01.04.2020) [in Ukrainian].
9. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [The State Statistics Service of Ukraine]: the official website: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (last accessed: 01.04.2020) [in Ukrainian].
10. *Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy* [The State Treasury Service of Ukraine]: the official website: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (last accessed: 01.04.2020) [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Мельник В. М., Савастєєва О. М. Бюджетна політика в системі фінансової безпеки держави. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук.пр. 2020. №1-2. С. 73-80. doi:10.31767/nasoa.1-2.2020.08.*